

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A budapesti m. kir. tudomány-egyetem könyvtárának igazgatói állására a vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő pályázatot hirdette: 6289. sz. A budapesti m. kir. tudomány-egyetem könyvtáránál az igazgatói állás megüresedvén, ennek betöltésére pályázat hirdettetik. Ezen állással 2500, illetőleg 3000 frt évi fizetés, szabályszerű korpótlék és természetbeni lakás van egybekötve. Az ezen állás elnyerésére irányuló folyamodványok a pályázó korát, vallását, végzett tanulmányait, nyelvismereteit és a könyvtárak szolgálatában avagy vezetésében kifejtett működését igazoló okmányokkal szerelendők fel. A pályázati kérvényhez a pályázó tudományos vagy irodalmi munkásságát feltüntető művek is csatolandók. Az ilyen kép felszerelt és a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címzett folyamodványok legkésőbb f. évi május hó 15-éig a budapesti m. kir. tud. egyetem rektori hivatalánál nyújtandók be. Budapest, 1899. április hó 27. A pályázat lejártáig 12 folyamodvány nyújtott be. Az egyetem tanácsa a jelölés tárgyában még nem terjesztett javaslatot a miniszterium elé.

A hazai könyvtárak zsebkönyve. A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége annak az általános élénk érdeklődésnek következtében, a mi újabban az egész magyar társadalomban a múzeumok és könyvtárak iránt mutatkozik, a hazai múzeumok és könyvtárak mai állapotát és multját ismertető zsebkönyv közrebozsátását tervezi. Ez a zsebkönyv míg egyrészt az érdeklődés fokozására fog szolgálni, másrészt igen sok esetben gyakorlati hasznot is fog nyújtani, magában foglalván az egyes gyűjtemények történetére, anyagára, kezelésére és használására vonatkozó legfőbb tudnivalókat. A szükséges adatokat a legbiztosabb forrásból, az egyes múzeumok és könyvtárak vezetőitől óhajtván összegyűjteni, a főfelügyelőség kérdő ivateket küldött mindazon hazai köz- és magánkönyvtárakhoz és múzeumokhoz, melyek létezéséről tudomással birt. Felszólítására eddig összesen 674 könyvtárra vonatkozó adatok érkeztek be. A zsebkönyv az ősz folyamán fog megjelenni.

Arany János kéziratai. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának kézirattára újabban rendkívül nagybecsű irodalmi kincsek birtokába jutott. *Arany László* özvegye, Szalay Gizella úrhölgy, férje óhajtásának megfelelően oda ajándékozta nagynevű ipja *Arany János* korszakalkotó műveinek: a *Toldi-trilógiának* és a *Buda halálá-*nak eredeti kéziratait. A könyvtár kézirattárának szerzeményi naplójába 1899—8 sz. alatt van beígatva a nevezetes ajándék a következő

tételek alatt: 1. Arany János: Toldi és Toldi Estéje. MS. Aut. Hung. Saec. XIX. Pars I. fol. 34. II. 24. III. 43. in 4° [1533. Quart. Hung.] — 2. Arany János: Toldi Szerelme. MS. Aut. Hung. Saec. XIX. fol. 105 in 4° [1534. Quart. Hung.] — 3. Arany János: Buda Halála. MS. Aut. Hung. Saec. XIX. fol. 38 in 4° [1535. Quart. Hung.] — 4. Arany János: Toldi Szerelme. MS. Aut. Hung. Saec. XIX. fol. 2. in 4° (töredék.) [1536. Quart. Hung.] Nemcsak mint elsőrangú irodalomtörténeti és nemzeti ereklyék nagybecsűek ezek a kéziratok. A bennük található sok törlés, javítás, jegyzetek különös érdekességet és fontosságot is kölcsönöznek nekik, úgy hogy a ki e nagy szellem alkotóműhelyébe be akar pillantani, e kéziratok révén igen sok becses utbaigazítást nyerhet. Toldi Estéjének két teljes eredeti kézírású szövege is tanulmányozható az énekek különböző fölosztásával, az Ilosvaitól vett jelmondatok megváltoztatásával stb. Mindezek beható vizsgálódásnak méltó tárgyai. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára pedig szerencsésnek érzi magát, hogy gazdag Petőfi-gyűjteménye mellé most már a modern nemzeti költészet legkiválóbb epikai alkotásainak eredeti kézíratait is elhelyezheti. Az Arany Lászlóné úrhölgyhöz intézett köszönő-irat mély hálának őszinte megnyilatkozása volt. — Arany János kézirati hagyatékából a Magy. Nemz. Múzeum könyvtarán kívül ugyancsak ez alkalommal még más gyűjtemények és intézetek is jutottak szintén nagyrétkéü ajándékokhoz. A budapesti tudományegyetem könyvtára kapta a nevezetes *Aristophanes-fordítás* kéziratát három kis negyedret kötetben. A debreczeni ev. ref. kollégium könyvtára a *Buda halála* egyik sajátkezű tisztázata birtokába jutott. A nagykörösi ev. ref. főgimnázium a *Nagy-Idai Czigányok*, *Katalin* és a *Keresztfü* kézíratait fogja ezentúl őrizni egykori tanárára való kegyeletes emlékezéssel. Az Erdélyi Múzeum-egylet könyvtára a *Kisebb költemények* 352 oldalas sajtó alá készített kéziratával gazdagodott. A Magyar Tudományos Akadémia kézírattárába egykori főtítkáranak irodalmi levelezése ez a gazdag irodalomtörténeti forrás, jutott; ebben Petőfinek harminczhárom levele. Legméltóbb helyére, a Kisfaludy-társaság ereklyetárába került a híres »*Kapcsos-könyv*«, a melybe az őszülő költő utolsó kisebb költeményeit írta. Mint ismeretes, ezekből került ki az »*Ószikék*« című kötet, egy végéhez közelítő költői pályának ez a becses tarlózása. A nagyszalontai Arany-szoba érdekességei szintén megszaporodtak: *Murány Ostromának* s a *Szent Ivánéji Álomnak* eredeti kézírataival.

(e)

Könyvárjegyzékek 1898-ban. *Dobrowsky Ágost* könyvkereskedő hat terjedelmes jegyzéket bocsátott közre az elmúlt évben. Az első kettő a nemrégiben rendezett jászói premontrei-rendi nagy könyvtár többszörös példányait tartalmazta. Szépen volt képviselve bennük a XVIII. század irodalma, de néhány régibb hazai nyomtatvány is akadt. Nagyobb számban voltak régibb könyvek a 112.

számú katalógusban, közöttük pár ritkább is, mint például a *Székelv István Chronica*-ja (két levél hijján, ára 120 frt.). Érdekes volt egy sorozat löcsei kalendarium az 1645—1702 közti évekből, összesen 19 évfolyam (darabja 6 frt.). A 106. szám alatt hirdetett Sermones thesauri novi. Argentinae, 1484. egy régi magyar könyvbirtokos nevét őrizte meg, benne ugyanis ezen jegyzés olvasható: Ex libris Joannis Vy canonici Agriensis, 1529. A másik három jegyzék általános érdekű, jobbjára szépirodalmi munkákról szól.

Ranschburg Gusztáv tartalmas katalógusai közül megemlítést érdemelnek a 25., 27. és 30. számúak. Az első vegyes magyar műveken kívül igen sok becses régiséget is kínált eladásra. Kiemeljük a következőket: Chronica von vil namhaftigen geschichten . . . in Ungern, Behem etc. 1515. (20 frt.) — Exequiae principales azaz halotti pompa . . . Feier-Varatt, 1622. (12 frt.) — Uy Testamentom. Debreczen, 1586. Csonka. (35 frt.) Szent Biblia. Ford. Káldi György. Bécs, 1626. Egykorú díszes magyar stülű kötésben. (50 frt.) Losbuch zu ehren d. Römischen, Ungerischen u. Böhemischen Künigen. Strassburg, 1546. Lortic-féle kötésben. (250 frt.) Michael de Hungaria Eragatorium. 1516. (15 frt.) Missale Strigoniense. 1502. A legteljesebb ismert példány. (500 frt.) Pázmány kalauza. 1613. Eredeti magyar kötésben. (60 frt.) Pelbartus de Themesvar, Pomerium de Sanctis. S. l. a. et n. typ. Az ismert ércmetszetű arcképpel. (35 frt.) Ranzanus, Epitome rerum Hungaricarum. Tyrnaviae, 1579. (56 frt.) Chronica Hungarorum Johannis de Thurocz. Augustae, Erh. Ratdolt, 1488. (350 frt.) Verantius Sanstus Dictionarium. 1595. (45 frt.) — A 27. sz. jegyzék másfélezer vallástudományi munkát sorol fel. Ezek közt is van több régi, ritka darab. Végre az utolsó, vegyes, újabb szerzeményeket tartalmazó könyvjegyzékben a 139—154. szám alatt nyomdai zsengek vannak, köztük Cicero epistolainak 1470-iki velencei kiadása, kissé magasra szabott áron (350 forint) s az 1498-iki esztergomi misekönyv kevésbé csonka példánya, régi kötésben (350 frt.).

Müller A. is adott ki egy terjedelmes jegyzéket *Havi irodalmi Értesítő a budapesti könyvpiacsról* címmel. Hungarikák vannak benne, köztük számos ritkább régi nyomtatvány, de a legtöbb indokolhatatlanul magas áron. Érdekesebbek: Beniczky Péter, Magyar Rithmusok. 1685. (40 frt.); Prágai András fejedelmeknek Serkentő Órája. 1628. (45 frt.) Thúróczi, Cronica Hungarorum Brunnae, 1488. 10 levél hijján (650 frt.).

V. E.

Egy kis magyar nyelvemlék a XVI. század elejéről.
A budapesti szent-ferenczrendi zárda érdekes ősnymtatványai között van a ritka, 1498-ban Nürnbergben Sulzcbachi Stöchs György által nyomtatott esztergomi misekönyvnek egy példánya (Régi Magyar Könyvtár, III. k. 44. sz.), a mely valószínűleg a pozsonyi rendházból jutott mostani helyére. A czimlaptalan s közben is hiányos kötetet egy beleirt kis nyelvemlék teszi érdekese. Az első lapon csupán egy

magyar szó van, a XVI. század derekáról való irással: *auctio kotyanetye*. Az utolsó (CCLXXXIII. sztt.) levél alján pedig az 1500—1515 közti évekből eredő házasságkötési formula olvasható:

de Sancto graciano | primo introitus dicitur | isten thiged wgh segehjen | Senth háromofag cristuban (igy) | hwyednek ieles volta | hot te az . N. azzont | fereted: Zeretwen hozzak vettet kevelyen Zenzheghaznek mogija zerent: orek felefegwvl holtodik | haltaiglan jemij Nyalualam | meg hagod isten teged wg segelyen.

A nem nagy, de becses gyűjtemény gondos átvizsgálása valószínűleg több eféle bejegyzést hozna napfényre; a régi nyomtatványok mind már a XV—XVI. században ferenczrendi zárdák tulajdonát képezték, magyar glossák és szavak pedig épen a francziskánusok könyveiben fordulnak elő leggyakrabban. *Varjú.*

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknál 1899. márczius hó 15-től — június hó 15-ig.

Az egy csillaggal jelöltek hatóságilag be nem jelentett, a két csillaggal jelöltek pedig megszűnt nyomdák.

Arad:

**Lengyel Lipót.
Barcs (áranya-m.)
 *Skribanek Géza.

Békés:

**Povázsay László.

Békés-Csaba:

**Pannonia nyomda.

Budapest:

Berger Armin.
 VII., Dohány-u. 44.
 Bruckner Gyula.
 VI., Király-u. 10.
 Hay Márton és Hirsch Márkus.
 VI., Podmaniczky-u. 43.
 Hedvig Sándor.
 VII., Dohány-u. 12.
 Hell Ede.
 VIII., Luther-u. 4.
 Hermann Győző és Kellner Gyula.
 IV., Egyetem-u. 2.
 Keller Daniel.
 I., Attila-u. 63.
 Kausz Sámuel.
 V., Zoltán-u. 11.
 Krausz Tivadar.
 V., Zoltán-u. 11.
 **Magyar nyomda.
 VIII., József-u. 45.
 Merendiák Károly.
 X., Liget-tér 4.
 **Neuwald Illés.
 VII., Dohány-u. 44.
 Révai Arthur.
 VIII., József-körút 65.
 Salamon József.
 VIII., József-körút 65.
 **Steffán Károly.
 V., Kálmán-u. 17.
 *Széchenyi-nyomda.
 VIII., József-u. 45.
 Szedő Ferencz.
 VII., Dohány-u. 44.

Budapest (folytatás):

*Szent-István társulat kö-
 es könyvnyomdája.
 VII., Szentkirályi-u. 28.
 *Univers kny.
 X., Gyűjtőfogház.
Czegféd:
 **Piros József és Tsa.
Hajdu-Dorog:
 Grünfeld Mózes.
Karlócza:
 *Szerb monostorok nyomdája.
Kecskemét:
 Hajnal és Feuermann.
Kis-Jenő:
 Gallovics Jenő és Liebermann Mór.
Kolozsvár:
 **Ev. ref. főtanoda kny.
Körmöczbánya:
 *Paxner J. és Biron H.
Nagy Rőcze:
 *Büchler Béla.
 **Guttman Fülöp.
 **Schiffer Cecília.
Nagyszombat:
 **Winter Salamon.
Nagyvárad:
 *Déry és Boros.
 Boros Jakab Jenő.
Német-Bogán:
 Rosner Adolf.
 **Zeier A. J.
Pozsony:
 Adler Zsigmond.
 *Westungarischer Grenzbote
 nyomdája.
Selmeczbánya:
 Bleyer Adolf.
Szilágysomlyó:
 Heimlich Weisz Katalin.
Tisza-Füred:
 *Weiszmann Sámuel.
Zólyom:
 **Gallovich Jenő.

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including "Wc" and "Bremetz".